

№ 92 «Жауқазын» балабақшасы МКҚК

**«Балабақшаны көгалдандыруда жүргізілетін ландшафтық зерттеулер»
эксперименттік алаңы бойынша гүлдердің өсуін бақылау күнделігі
ортаңғы «Бәйшешек» тобы**

Тәрбиеші: Ерлан Е.

Астана 2024-2025 жж.

Мақсаттар:

Эксперимент және зерттеу барысында ойлауды, шығармашылық қиялды және қызығушылықты дамыту балалардың іс әрекеті.

Гүл отырғызу арқылы болашақ ұрпаққа табиғат анаға , күллі жаратылысқа деген ықыласын оятып, адам баласының табиғатпен үйлесімді түрде дамитынын ұғындыру. Қоршаған орта , айналамызға қамқор болу, жақсаруына өз үлесімізді қосу адамдық борыш екенін түсіндіру.Ланшафт барысында балабақша ауласына ата-аналардың көмегімен әр түрлі тұқымды ағаштар отырғызылып, олардың жайқалып өсуіне жауапты тұлғалар бекітілді.Педагогтар мен тәрбиеленушілер бірге балабақша ауласын тазарту мақсатында , бейсенбілікке шығып балабақша ауласына тазарту жұмыстары жүргізілді. Балаларды еңбекке баули отырып , өздерінің аулаларын таза ұстауға үйретіп,табиғатқа деген сүйіспеншіліктерін оятып , қамқорлық жасауға тәрбиеленді.

Балалардың өсімдіктер әлеміне қызығушылығын дамыту,гүлдермен олардың атаулары туралы білу,түсінік қалыптастыру.

Гүл атаулары:

- 1.Петуния-көпгүлі
- 2.Петуния-грандифлора аладдин F-1
- 3.Бархатцы-Жани Пламя
- 4.Бархатцы-Петит золотые
- 5.Настурция-Черри роуз
- 6.Настурция низкорослая-смесь окрасок
- 7.Настурция-Тутти Фрутти

Бархатцы- биіктігі 20-дан 90-120 см-ге дейін болатын бұта тәрізді шөптесін өсімдіктер болып табылады. Гүлшоғырлары қарапайым, жартылай қосарлы немесе қосарлы болуы мүмкін.

Мариголдтардың өткір, ащы дәмдеуіш хош иісі бар, ол зиянкестерді жояды және басқа бау-бақша өсімдіктеріне биологиялық қорғаныс ретінде қызмет етеді.

Петуния- Оңтүстік Американың тропиктік аймақтарының тумасы, ол көпжылдық өсімдік, бірақ біздің елде біржылдық өсімдік ретінде өсіріледі. Ол 18 ғасырда



мәдениетке енді. Содан бері гүлдердің әдеті, өлшемі, пішіні мен түсі бойынша ерекшеленетін көптеген сорттар мен будандар жасалды.

Настурция Brassicales отрядының настурция тұқымдасына (Tropeolaceae) жатады және шырынды сабағы, қалқанша безі, пальма немесе тұтас жапырақтары бар жүзім немесе бұта. Гүлдер (әдетте сары немесе қызыл) қарапайым, қос немесе жартылай қосарлы, бес немесе одан да көп гүл шоқтары мен жапырақшалары бар воронка тәрізді болуы мүмкін. Гүлденуден кейін сабақта диаметрі 7 мм-ге дейін тегіс ірі тұқымдары бар жемістер пайда болады.

Өзектілігі:

Бақылаумен байланысты іс-әрекеттер баланың ойлау (талдау және синтез операциялары, салыстыру, жалпылау және қорытынды жасау қабілеті), есте сақтау, елестету, зейінін дамытуда психикалық сферасын дамытуда үлкен рөл атқарады.

Сонымен қатар, бала ұқыптылыққа, еңбекқорлыққа үйренеді, ұсақ-түйекке мән береді, үлкен суретті назардан тыс қалдырмайды.

Балалар мұндай әрекеттерге үлкен қызығушылық танытады және тірі табиғат объектілерін өз бетінше бақылауға бейім.

Баланың танымдық саласын дамыту үшін бақылаудың құндылығы бұрыннан дәлелденген!

Гүлдің өсуін бақылауды ұйымдастыру

Бақылау – мақсатқа бағытталған қабылдау және күрделі танымдық процесс. Балалар мен мұғалімнің бірлескен іс-әрекеті негізінде балалардың ойлауы мен сөйлеуін дамытатын нақты білім қалыптасады.

Біздің бақылауымыз ұзақ мерзімді болады. Ұзақ мерзімді бақылау міндетті түрде нобай (күнделік) және бақылаудың әрбір кезеңінің фитотіркеуін талап етеді.

Біз бақылау үшін кіші тоб болып гүлзар аймағындағы нысанды таңдаймыз.



Тұқым, гүл атауларымен танысу





Бақылаудың бірінші күні

7 - наурызда тұқым себу

Мақсаты: еңбекке құндылық көзқарасын дамыту, мектеп жасына дейінгі балалардың көшет өсіруге арналған гүл тұқымдарын отырғызу еңбек процесінің басталуы туралы түсініктерін қалыптастыруға жағдай жасау.

Тапсырмалар:

- балаларды еңбек әрекетінің құрамдас бөліктерімен (материалдар, құралдар, нәтиже) таныстыру;
- зейіннің дамуы үлкендермен бірлескен жұмысқа ерікті түрде кіреді;
- экологиялық мәдениетке, еңбексүйгіштікке, дербестікке, белсенділікке, сенімділікке тәрбиелеу.

Сөздік қорын байыту: шұңқыр, көшеттер, тұқымдар.

Сабаққа қажетті құрал-жабдықтар: топырақ, жапсырмалары бар жеке стақандар, суару ыдыстары, қырық тұқымдары, өлшеуіш таяқшалар, су, дымқыл майлықтар.



Балалар өсімдіктердің тірі екенін және олар үшін ерекше жағдайлар жасалса, өсетінін іс жүзінде біледі: су, жарық, жылы гүлдердің қай көшетте бірінші пайда болғанын, балаларда өсімдіктерге деген қызығушылық пен сүйіспеншілік, сұлулықты байқай білу қабілеті дамиды.

Гүлдер -сұлулық қана емес, сонымен бірге тірі табиғаттың бір бөлігі, оны сақтау, қорғау және көбейту керек.

Бақылаудың жетінші күні

Жеті күннен кейін балаларды тұқым өскіндерін және оларда қандай өзгерістер болғанын тексеруге шақырыңыз:



Біздің топта керемет оқиға! Бүгін балалар өздері отырғызған гүлдердің алғашқы жасыл өскіндерінің пайда болуын тамашалады.

Бақылаудың он жетінші күні

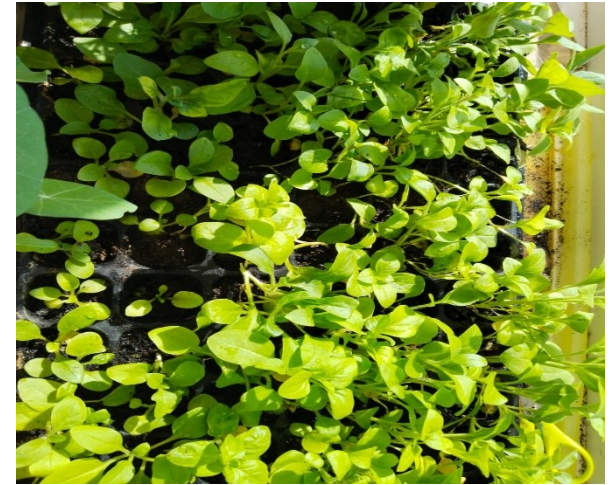
Он жеті күннен кейін балаларды көшеттерді қарап шығуға және оларда қандай өзгерістер болғанын білуге шақырыңыз:

Балалар гүлдердің өсіп тұрғанын көргенді жақсы көреді! Олар бүршіктердің ашылып, гүлденуін асыға күтеді. Өсімдіктердің қалай түрлі-түсті және әдемі болатынын көрсетіп, олардың көздерінде қуаныш пен таң ұшқын. Әр күн олар үшін таңғажайып жаңалықтар мен қуанышты сәттерге толы шағын мерекеге айналады.



Бақылаудың жиырма жетінші күні

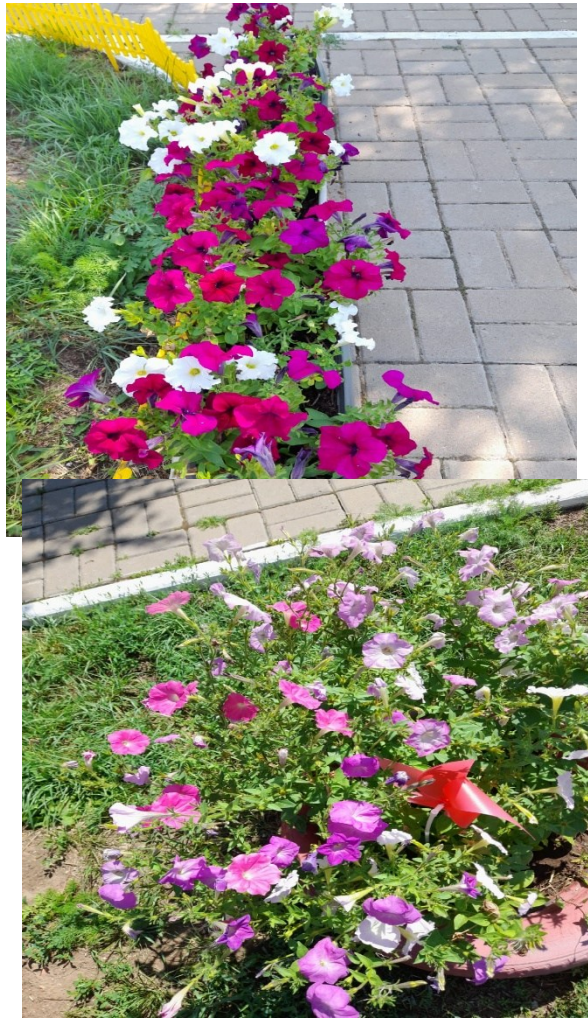
Жиырма жеті күннен кейін біз келесі өзгерістерді көреміз:



Далаға отырғызу сәтіміз



Өсіп тұрған сәтіміз



Балалар өздерінің өскен гүлдерін көргенде, жүздерінде шынайы күлкі нұрланды. Олардың көздері қуаныш пен мақтанышпен жарқырап тұрды, өйткені олар жасыл өсімдіктерді өздері күтіп, суарып, олардың қалай өсіп жатқанын көрді. Әрбір гүл олар үшін еңбек пен қамқорлықтың символына айналды.

Алдымен олар көп ұзамай жасыл өркенге айналған кішкентай тұқымдарға сенімсіздікпен қарады. Қуаныш сәті жеткенде, олар тынысы тарылып, жарқыраған бүршіктерге толы гүлзарға жақындады. Балалардың кейбіреулері олардың күш-жігерінің жемісін бергенін көргенде күлкілері мен қуанышты айғайларын ұстай алмады - гүлдер керемет әртүрлі реңкте гүлдеді: жұмсақ қызғылттан ашық сарыға дейін.

Балалар өздерінің жасаған бұйымдарының айналасына жиналып, қай гүлдердің ең әдемі болып шыққанын талқылап, қуаныштан секірді.

Табиғатпен, оның жұмысымен және оның нәтижелерімен таныстыру оларға тек қуаныш ғана емес, сонымен қатар шыдамдылық, жауапкершілік және тірі табиғатқа қамқорлық жасаудың маңыздылығы туралы құнды сабақтар берді. Олардың күлкісі мен қуанышы бүкіл аулада жаңғырып, ауаны позитив пен қуанышқа толтырды.





Қыркүйек айы.



Қорытындылар:

Қорытындылай келе, өсімдіктердің қалыпты өсуі мен дамуы үшін үш маңызды компонент қажет деп айта аламыз: су, жарық және жылу. Сусыз өсімдіктер топырақтан қоректік заттарды ала алмайды, жарықсыз фотосинтез жасай алмайды және энергия өндіре алмайды, ал жылусыз олардың тіршілік процестері баяулайды немесе тоқтайды.



Мұны жақсырақ түсіну үшін біз бұл факторлардың өсімдік тіршілігі үшін қаншалықты маңызды екенін көрсететін киіз ойынын жасадық. Ойынның бұл түрі білімді бекітуге және өсімдікке күтім жасау тек суару ғана емес, сонымен қатар дұрыс жарықтандыру және қолайлы температураны сақтау екенін түсінуге көмектеседі. Осы білімді бекіту үшін біз өсімдіктердің дұрыс өсуіне қажетті негізгі факторларды анық және анық көрсететін киіз ойынын жасадық. Бұл ойын арқылы балалар өсімдіктерді олардың қалыпты өмір сүруіне қажетті барлық нәрселермен қамтамасыз ету қаншалықты маңызды екенін жақсы

түсінеді. Ойын белсенді өзара әрекеттесу арқылы бақылау дағдыларын дамытуға және ақпаратты игеруге көмектеседі, бұл есте сақтау процесін айтарлықтай жылдамдатады және оқуды қызықты және қызықты етеді. Осылайша, ойын өсімдіктердің қажеттіліктері туралы теориялық білімдерін бекітуге көмектесіп қана қоймайды, сонымен қатар өсімдіктерге қолайлы жағдай жасаудың қаншалықты маңызды екенін түсіне отырып, табиғатты күтуге үйретеді.



Балаларға арналған зертханалық жұмыс: Герань гүлінің тамырымен таныстыру және тамырларының өсуін бақылау.

Жұмыс мақсаты:

Балаларды өсімдіктің тамырымен таныстыру, олардың өсімдік тіршілігіндегі рөлін түсіндіру, герань гүлінің тамырларының өсуін бақылау арқылы байқағыштық, табиғатқа деген қызығушылықтарын дамыту.

Жас тобы:3 жас

Қажетті материалдар:

1. Шламдар немесе тамыры бар ересек герань өсімдігі.
2. Мөлдір пластик немесе шыны кәстрөлдер (балалар тамырдың өсуін бақылай алады).
3. Өсімдіктерге арналған топырақ.
4. Суару ыдысы немесе су бүріккіш.
5. Отырғызуға арналған кішкене қасықтар немесе қасықтар.
6. Үлкейткіш көзілдірік (тамырларды егжей-тегжейлі тексеру үшін міндетті емес).
7. Кәстрөлдерді безендіруге арналған түрлі-түсті маркерлер, стикерлер немесе сәндік заттар.
8. Сурет салуға арналған қағаз және қарындаштар (міндетті емес).

Жұмыс барысы:

1. Тақырыпқа кіріспе (10 минут)

- Түбірлердің қандай екенін түсіндіру:

Түбірлердің не екендігі туралы қарапайым әңгімеден бастаңыз. Балаларға тамырлар өсімдіктің «жер асты аяқтары» екенін, ол өсімдікке су ішіп, оны топырақта ұстауға көмектесетінін түсіндіру.

Қараңдаршы, өсімдіктің тамыры бар. Тамыр жерге өсіп, өсімдік өссін деп су ішеді".

- Тамырларды көрсету:

Балаларға тамыры бар өсімдікті көрсет. Балалар тамырларға мұқият қарап, олардың қандай екенін түсіндірсін. Толығырақ тексеру үшін үлкейткіш әйнекті пайдалануға болады.















2. Өсімдікті дайындау және отырғызу

- Көщетті топырақпен толтыру:

Балаларға көщетті топыраққа толтырыру.

«Көщетке топырақ құйайық, сонда тамыр өседі».

- **Өсімдік отырғызу:**

Балалар құмырадағы топыраққа герань кесіндісін отырғызады. Төмен қарай өсу үшін тамырларды мұқият тарату керек екенін түсіндіріңіз.

«Тамыр жерге түсіп, су ішеді».

- **Өсімдікті суару:**

Балаларға өсімдікті суарғыш немесе бүріккіш бөтелке арқылы суарамыз. Тамырлар су ішіп, өсіп-өнуі үшін өсімдікті суару керек екенін түсіндіреміз.

«Енді өсімдікті суарайық, сонда ол су ішіп, өссін».

3. Өсімдікті бақылау (өсу кезінде)

- **Тамырды бақылау:**

Отырғызудан кейін гүлімізді күн сайын бақылау маңызды. Егер көщет мөлдір болса, балалар төмен қарай өсіп келе жатқан тамырларды көре алады. Егер көщет мөлдір емес болса, олар өсімдіктің өсуін жоғарыдан бақылап, жер астындағы тамырларға не болып жатқанын талқылайды.

"Тамыры қалай түсіп жатқанын қарашы. Олар өсіп, су іздейді!"

4. Қорытынды

- Талқылау:

Сабақтың соңында балаларды жинап, не байқағанын талқылаңыз:

- Өсімдік қалай өседі?
- Өсімдікті суарғанда тамыры не болады?
- Өсімдік үшін тамыр неліктен маңызды?

Оңай талқылау сұрақтары:

- Өсімдікке тамыр не үшін қажет?
- Өсімдіктің тамыры болмаса не болар еді?

5. Қосымша әрекеттер

- Ойын «Өс, отырғыз!»

Балаларды бір бала «өсімдік», ал қалғандары бөлменің айналасында өсіп, су іздейтін «тамыр» болатын ойын ойнауға шақырыңыз. Бұл балаларға тамырдың өсімдіктің өсуі үшін қаншалықты маңызды екенін түсінуге көмектеседі.

- Түбірлерді салу:

Балалардан өсімдіктің тамыры қандай деп елестететінін әртүрлі түстермен сурет салуды сұраңыз. Бұл әрекет қиялды ынталандырады және балаларға тамырлардың қалай өсетінін жақсы түсінуге көмектеседі.

- Бақылауларды жалғастыру:

Ата-анаңыздан зауытты үйде бақылауды жалғастыруды сұраңыз. Балалар күн сайын өсімдікті суарып, оның өсуін бақылай алады, сурет салуға немесе өсімдікке және оның тамырларына не болатыны туралы әңгімелеуге болады.

Тәрбиешілерге арналған ескертулер:

- Балалар түбірлер мен олардың рөлдері туралы ақпаратты оңай меңгеруі үшін қарапайым және түсінікті өрнектерді қолдану маңызды.
- Балалар қызығушылық танытып, процеске белсенді қатысуы үшін іс-әрекет интерактивті және қызықты болуы керек.
- Ең бастысы, балалардың табиғатқа деген оң көзқарасын қалыптастырып, өзін кішкентай зерттеуші ретінде сезінуге көмектесу.

Нәтиже:

Зертханалық жұмысты аяқтағаннан кейін балалар өсімдік тамырлары туралы түсінікпен танысып қана қоймайды, сонымен қатар бақылау дағдылары қалыптасады, өсімдіктердің өсуін бақылай алады, оған күтім жасаудың маңыздылығын түсінеді.

«Балабақшаны көгалдандыруда жүргізілетін ландшафтық зерттеулер» жобасы бойынша ортаңғы топтар мен ересек топтар арасында сайыс ұйымдастырылып өтті.

«Қонжық» тобынан -3 тәрбиеленушілеріміз қатысты. Олар: Бекалы Алан, Ерік Расул, Есен Сезім. Әр топ қатысушылары жеке командалық аттарын дайындады. Біздің топ «Құлпынай» тобы болды.

Балалардың гүл егу сәті:

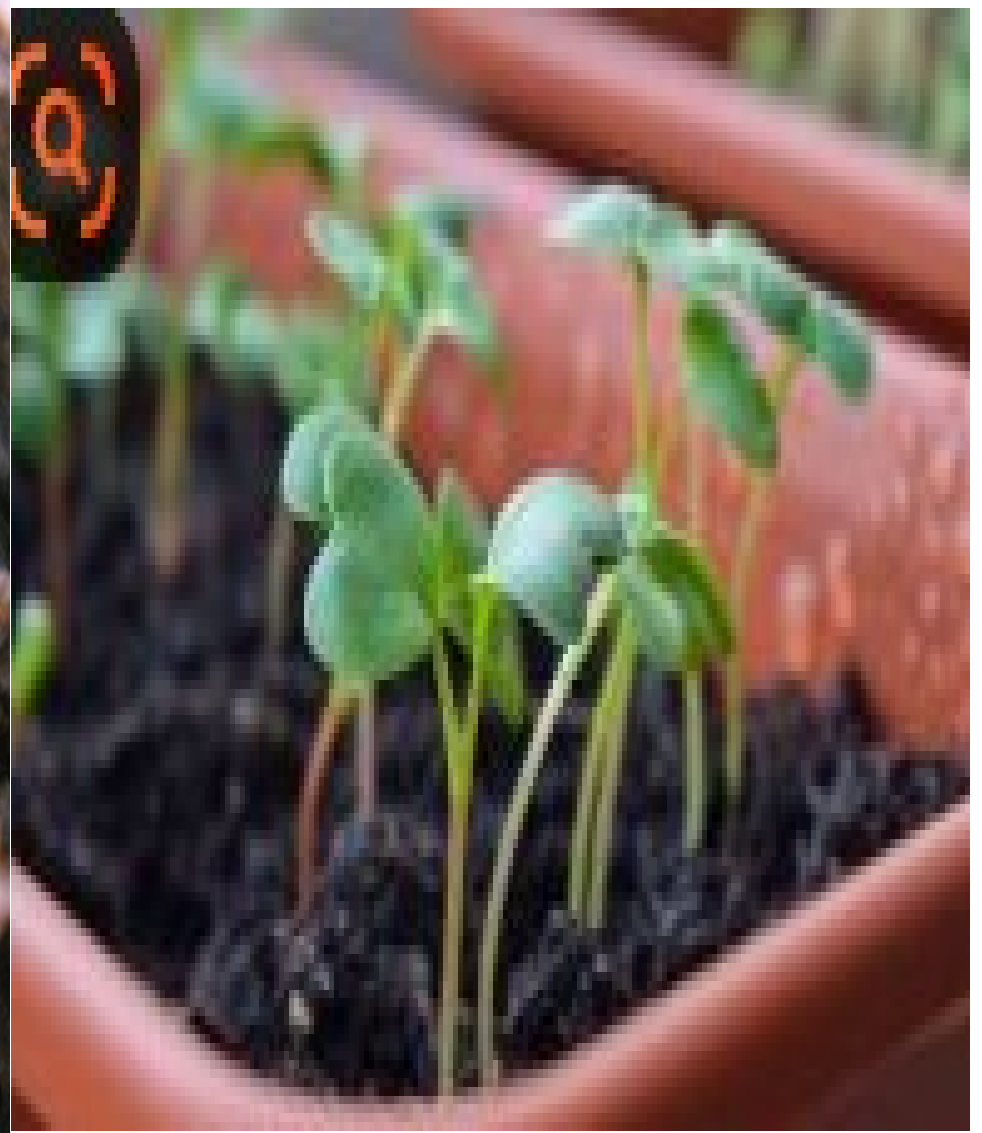


2025 жылдың ақпан айында жоба аясында ашық ұйымдастырылған іс-әрекет өтті.

Тақырыбы: «Гүлдер әлеміне саяхат»

Мақсаты: Балалардың гүлдер туралы білімдерін кеңейту өлең тақпақтар арқылы тіл байлығын арттыру, табиғатты қорғауға,сүйе білуге, оларды күте білуге тәрбиелеу.

Ұйымдастырылған іс әрекеттен қысқаша фото шоу.





Балалардың қолы жеңіл екен, 25-күннің ішінде гүлдер тез-ақ өсіп шықты.

